Dosarul nr.21r-733/25 Judecătoria Căușeni (Bender (Varnița))
1-23138691-02-21r-11072025 Judecător Aurelia PLEȘCA

D E C I Z I E
în numele Legi

22 ianuarie 2026 **mun. Chișinău**

COLEGIUL PENAL AL CURŢII DE APEL CENTRU
Având în componența sa:
Președintele ședinței: Eugeniu BEȘELEA
Judecători: Marcel POPESCU și Vitalie BUDECI

a examinat în ordine de recurs, fără prezența părților, recursul declarat de condamnatul ŢURCAN Ion împotriva Încheierii Judecătoriei Căușeni (Bender (Varnița)) nr. 21ji-118/2025 din 19 iunie 2025, prin care a fost respinsă plângerea condamnatului **ŢURCAN Ion**, împotriva administrației instituției penitenciare referitoare la condițiile de detenție care, conform jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, afectează drepturile condamnatului garantate de art.3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăților fundamentale.

Datele referitoare la termenul de examinare a cauzei:
în procedura instanței de fond, din 27.09.2023 până la 11.01.2024;
în Curtea de Apel Centru, din 22.02.2024 până la 14.11.2024.
rejudecarea cauzei în instanța de fond din 25.03.2025 până la 19.06.2025;
în Curtea de Apel Centru din 11.07.2025 până la 22.01.2026.
Procedura de citare legal executată.

Verificând legalitatea Încheierii atacate, pe baza materialelor din dosar, în contextul motivelor invocate de recurent, Colegiul penal al Curții de Apel Centru,

A C O N S T A T A T :

1. La data de 27 septembrie 2023, condamnatul ŢURCAN Ion a înaintat judecătorului de instrucție din cadrul Judecătoriei Anenii Noi, (sediul Bender (Varnița)) plângere în ordinea art.473/2 Cod de procedură penală.

În motivarea plângerii se solicită să-i fie redusă pedeapsa pentru perioada deținerii în condiții inumane și degradante în Penitenciarul nr. 12 Bender, conform prevederilor art.473/4 Cod de procedură penală. Mai menționează că din 04 august 2022 și până în prezent se deține în Penitenciarul nr. 12- Bender, în condiții inumane și degradante. Nu a fost asigurat cu iluminare naturală și ventilare, celulele sunt suprapopulate, cu șobolani și

insecte, umezeală și mucegai pe pereți. S-a deținut cu persoane bolnave de boli contagioase ca Hepatita C și HIV. Pe perioada rece a anului, încălzirea nu corespundea sezonului. Medicina e de calitate scăzută.

2. *Prin Încheierea Judecătoriei Anenii Noi, sediul Bender din 11 ianuarie 2024* s-a respins plângerea condamnatului ȚURCAN Ion împotriva administrației Penitenciarului nr. 12 Bender referitoare la condițiile de detenție care, conform jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, afectează drepturile condamnatului garantate de art.3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăților fundamentale, ca fiind neîntemeiată.

3. *Prin Decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 14 noiembrie 2024* a fost admis recursul condamnatului ȚURCAN Ion, s-a casat Încheierea Judecătoriei Anenii Noi, (sediul Bender) din 11 ianuarie 2024 și s-a trimis cauza la rejudecare în aceeași instanță, în alt complet de judecată.

4. *Prin Încheierea Judecătoriei Căușeni (Bender (Varnița)) nr. 21ji-118/2025 din 19 iunie 2025* a fost respinsă plângerea condamnatului ȚURCAN Ion împotriva administrației instituției penitenciare nr. 12 Bender referitor la condițiile de detenție care, conform jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, afectează drepturile condamnatului garantate de art.3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăților fundamentale, ca fiind neîntemeiată.

5. *Nefiind de acord cu Încheierea Judecătoriei Căuşeni (Bender (Varnița)) nr. 21ji-118/2025 din 19 iunie 2025, a declarat recurs condamnatul ȚURCAN Ion, prin care a solicitat admiterea recursului, casarea integrală a Încheierii din 19.06.2025, ca fiind neîntemeiata cu dispunerea rejudecării cauzei şi admiterea plângerii condamnatului ȚURCAN Ion împotriva administrației instituției penitenciare nr. 12 Bender referitor la condițiile de detenție care, conform jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, afectează drepturile condamnatului garantate de art.3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăților fundamentale.*

În motivarea recursului a menționat că, instanța de fond nu a dat apreciere tuturor motivelor, argumentelor şi probelor invocate de părți și fără a se expune asupra acestora, însă trebuia a da apreciere fiecărui argument în parte.

Notează condamnatul că din 04 august 2022 și până în prezent se deține în Penitenciarul nr. 12- Bender, în condiții inumane și degradante. Nu a fost asigurat cu iluminare naturală și ventilare, celulele sunt suprapopulate, cu șobolani și insecte, umezeală și mucegai pe pereți. S-a deținut cu persoane bolnave de boli contagioase ca Hepatita C și HIV. Pe perioada rece a anului, încălzirea nu corespundea sezonului. Medicina e de calitate scăzută.

Menționează recurentul că a fost deținut în subsolul penitenciarului, în celule de beton și foarte reci, miros urât, pereți murdari și plini de mucegai și umezeală, inclusiv insecte, iar alți deținuți fumau în celula în care se afla, totodată, a indicat că s-a îmbolnăvit de la condițiile degradante.

6. ***Procedura de notificare a părților a fost executată.***

Potrivit prevederilor art.447 alin.(1) și (2) Cod de procedură penală, recursul se judecă în termen rezonabil, fără prezența părților la proces. Instanța de recurs fixează data examinării şi dispune să se comunice părților la proces despre aceasta, cu acordarea dreptului depunerii referinței.

Reprezentantul Penitenciarului nr. 12 Bender, avocatul și condamnatul au fost înștiințați legal despre data examinării recursului și despre faptul că sunt în drept să depună prin intermediul Secției monitorizare și relații publice a Curții de Apel Centru, referințe.

Părțile nu s-au folosit de dreptul acordat de a depune referință potrivit prevederilor art.447 alin.(2) Cod de procedură penală.

Astfel, ținând cont de faptul că participanții la proces au fost înștiințați despre data examinării recursului și depunerii referinței fiind astfel întreprinse toate măsurile necesare în vederea respectării prevederilor art.391 Cod de procedură penală, privind citarea participanților la proces, și ținând cont de faptul că, speța deferită justiției nu reprezintă o cauză de un interes deosebit pentru jurisprudență care ar impune prezența părților nemijlocit în ședință de judecată, prin prisma dispoziției generale din art.447 alin.(1), (2) Cod de procedură penală, a procedat la examinarea cauzei fără prezența părților, dar cu acordarea dreptului participanților la proces de a depune referințe.

7. *Deliberând asupra motivelor invocate în recurs, verificând legalitatea și temeinicia hotărârii atacate, pe baza probelor administrate și cercetate de prima instanță, Colegiul penal ajunge la concluzia de a admite recursul declarat de condamnatul ȚURCAN Ion împotriva Încheierii Judecătoriei Căușeni (Bender (Varnița)) nr. 21ji-118/2025 din 19 iunie 2025, cu casarea integrală a Încheierii și pronunțarea unei noi hotărâri potrivit modului prevăzut pentru prima instanță, din considerentele ce succed.*

8. În conformitate cu art.437 alin.(1) pct.4) Cod de procedură penală, *(1) Pot fi atacate cu recurs: 4) alte hotărâri penale pentru care legea prevede această cale de atac.*

Conform art.448 Cod de procedură penală, *(1) Judecând recursul, instanța verifică legalitatea şi temeinicia hotărârii atacate pe baza materialului din dosarul cauzei şi a oricăror documente noi prezentate în instanța de recurs.*

În conformitate cu prevederile art.449 alin.(1) pct.2) lit.b) Cod procedură penală, „Judecând recursul, instanța adoptă una din următoarele decizii: *admite recursul*, *casând hotărârea, parțial sau integral*, şi ia una din următoarele soluții, *rejudecă cauza cu adoptarea unei noi hotărâri dacă prin aceasta nu se agravează situația inculpatului ”*.

Conform art.450 Cod procedură penală, (1) Instanța de recurs, soluționând recursul, rezolvă și chestiunile complementare prevăzute în art.416, aplicându-le în mod corespunzător.

Potrivit art.451 Cod procedură penală, procedura de rejudecare și limitele acesteia se reglementează de prevederile art.436, care se aplică în mod corespunzător.

Conform art.441 alin.(2) Cod procedură penală, “Instanța de recurs examinează cauza în limitele temeiurilor prevăzute în art.444, însă ea este obligată ca, înafara temeiurilor invocate şi cererilor formulate de recurent, să examineze întreaga cauză sub toate aspectele, dar fără a agrava situația părții în favoarea căreia s-a declarat recurs”.

9. Reieșind din prevederile art.436 alin.(1), (2) Cod procedură penală, (1) Procedura de rejudecare a cauzei după casarea hotărârii în recurs se desfășoară conform regulilor generale pentru examinarea ei. (2) *Pentru instanța de rejudecare, indicațiile instanței de recurs sânt obligatorii în măsura în care situația de fapt rămâne cea care a existat la soluționarea recursului.*

Această normă consacră principiul autorității de lucru judecat a deciziei de casare, limitând marja de apreciere a instanței de fond la respectarea strictă a considerentelor și indicațiilor date de instanța ierarhic superioară.

Colegiul penal reține că, prin Decizia din 14 noiembrie 2024, Curtea de Apel Chișinău a constatat în mod expres deficiențe esențiale de motivare în încheierea instanței de fond din 11 ianuarie 2024, în special sub aspectul examinării condițiilor concrete de detenție ale condamnatului ȚURCAN Ion în Penitenciarul nr. 12–Bender, ulterior datei de 04 august 2022. Instanța de recurs a indicat fără echivoc că instanța de fond nu s-a expus asupra condițiilor individuale și concrete descrise de condamnat, și-a întemeiat soluția exclusiv pe Raportul Consiliului pentru Prevenirea Torturii din 13 noiembrie 2021, fără a verifica relevanța acestuia pentru perioada efectivă de detenție invocată și nu a combătut în mod real și efectiv afirmațiile petentului privind condițiile pretins inumane și degradante.

Prin urmare, instanța de fond, la rejudecarea cauzei, avea obligația pozitivă și explicită de a remedia aceste carențe, fie prin verificarea condițiilor reale de detenție ale condamnatului în perioada 04.08.2022 – prezent, fie prin administrarea probelor necesare (informații actualizate de la administrația penitenciarului, acte de constatare, declarații, eventuale rapoarte medicale), ori cel puțin prin clarificarea poziției actuale a condamnatului cu privire la menținerea pretențiilor sale.

Or, Colegiul constată că, prin Încheierea Judecătoriei Căușeni (Bender – Varnița) din 19 iunie 2025, instanța de fond nu a dat curs indicațiilor obligatorii ale instanței de recurs, limitându-se, în esență, la reiterarea argumentelor deja reținute în încheierea casată din 11 ianuarie 2024. Astfel, instanța de fond a preluat, în mod formal și necritic, concluziile anterioare, fără a proceda la o analiză proprie, actualizată și individualizată a situației de fapt, ceea ce contravine direct exigențelor art.436 alin.(2) Cod de procedură penală.

Mai mult, Colegiul observă că instanța de fond nu a motivat în mod efectiv respingerea afirmațiilor concrete ale condamnatului, referitoare la lipsa iluminării naturale, insuficiența ventilării, suprapopularea celulelor, prezența rozătoarelor și insectelor, umiditatea excesivă, lipsa asistenței medicale adecvate, precum și deținerea alături de persoane cu boli contagioase. Simpla trimitere la un raport general, care nu vizează perioada relevantă și nu reflectă situația individuală a petentului, nu poate fi considerată o motivare suficientă și pertinentă în sensul jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului privind art. 3 din Convenție.

În acest context, Colegiul penal subliniază că obligația de motivare a hotărârii judecătorești constituie o componentă esențială a dreptului la un proces echitabil, iar lipsa unei analize reale a argumentelor invocate de condamnat plasează instanța de recurs în imposibilitatea de a exercita un control judiciar efectiv asupra legalității și temeiniciei soluției adoptate. Această situație este cu atât mai gravă cu cât instanța de fond fusese anterior atenționată explicit asupra acestor deficiențe.

Prin urmare, Colegiul reține că instanța de fond, la rejudecarea cauzei, nu a executat indicațiile obligatorii ale instanței de recurs, nu a înlăturat motivele de casare anterior reținute și nu a procedat la o examinare efectivă și individualizată a plângerii condamnatului ȚURCAN Ion. O asemenea conduită procesuală reprezintă o încălcare a art.436 Cod de procedură penală și impune, în mod inevitabil, casarea încheierii atacate, cu consecința rejudecării cauzei, pentru asigurarea respectării dreptului condamnatului la o examinare reală, completă și motivată a pretențiilor sale.

Astfel, orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public şi într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanţă independentă şi imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor şi obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzaţi în materie penală îndreptate împotriva sa. Potrivit prevederilor art.7 Cod procedură penală „Procesul penal se desfășoară în strictă conformitate cu principiile şi normele unanim recunoscute ale dreptului internațional, cu tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte, cu prevederile Constituției Republicii Moldova şi ale prezentului cod”. În orice societate democratică, protecția persoanei este una din atribuțiile de bază ale statului. Conform art.20 al Constituției Republicii Moldova, orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești atunci când drepturile, libertățile și interesele acesteia au fost violate.

Art.1 Cod procedură penală, stipulează că, „procesul penal reprezintă activitatea organelor de urmărire penală şi a instanțelor judecătorești cu participarea părților în proces şi a altor persoane, desfășurată în conformitate cu prevederile Codului de Procedură Penală, având drept scop protejarea persoanei, societății şi statului de infracțiuni, precum şi protejarea persoanei şi societății de faptele ilegale ale persoanelor cu funcții de răspundere în activitatea lor legată de cercetarea infracțiunilor presupuse sau săvârșite, astfel ca orice persoană care a săvârșit o infracțiune să fie pedepsită potrivit vinovăției sale şi nici o persoană nevinovată să nu fie trasă la răspundere penală şi condamnată”.

Conform art.469 Codul de procedură penală, la executarea pedepsei, instanța de judecată soluționează chestiunile cu privire la schimbările în executarea unor hotărâri, şi anume: 17/1) *constatarea condițiilor de detenție a condamnaților*.

Raportând materialele cauzei la prevederile legale enunțate mai sus se constată că, ultimele nu au fost respectate întocmai de către judecătorul de instrucție ceea ce a dus la atingerea dreptului deținutului la un proces echitabil.

10. Din materialele cauzei, Colegiul penal reține că ȚURCAN Ion a fost condamnat prin Sentința Judecătoriei Anenii Noi, (sediul Central) din 07 februarie 2022, în baza art.172 alin.(3) lit.a), a/1) și art.201/1 alin.(2) lit.a), 84 alin.(1) Cod penal, fiindu-i stabilită pedeapsa definitivă de 10 ani 8 luni închisoare în penitenciar de tip închis.

Prin Decizia Curții de Apel Chișinău din 21 iunie 2022, a fost casată parțial Sentința Judecătoriei Anenii, (sediul Central) din 07 februarie 2022, pronunțând o nouă sentință, fiind recunoscut vinovat în comiterea infracțiunii prevăzute la art.172 alin.(3) lit.a), a/1), 84 alin.(1) Cod penal, fiindu-i stabilită pedeapsa definitivă de 13 ani 6 luni închisoare în penitenciar de tip închis.

Începutul termenului executării pedepsei a fost stabilit începând cu data de 16.08.2022, iar sfârșitul termenului – 15.02.2035, cu reducerea aplicată la data de 07.10.20234.

Potrivit materialelor cauzei, și anume a Raportului prezentat de către instituția penitenciară, nr. 12 - Bender, condamnatul ȚURCAN Ion s-a aflat în detenție în Penitenciarul nr. 12-Bender, în perioada 04.08.2022 – prezent.

11. Colegiul Penal constată că, în plângerea înaintată, condamnatul ȚURCAN Ion solicită constatarea condițiilor de detenție în instituțiile penitenciare în care s-a deținut, care conform jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, afectează drepturile condamnatului garantate de art.3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale din Penitenciarul nr. 12 - Bender.

Conform prevederilor art.473/2 alin.(5) Cod de procedură penală, *plângerea referitoare la condițiile de detenție care afectează grav drepturile condamnatului sau ale prevenitului se depune pe parcursul detenției în condiții contrare prevederilor art.3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau în termen de 6 luni de la data când nu mai sunt deținuți în astfel de condiții, dar nu mai târziu de 4 luni de la eliberarea lor din locul de detenție. În aceste condiții, termenul stabilit de legiuitor prin art.473/2 alin.(5) Cod de procedură penală, se va calcula prin prisma faptului, intrării în vigoare a Legii nr. 272, care se constatată a fi 01.01.2019.*

Astfel, Colegiul penal reține că condamnatul ȚURCAN Ion deținându-se în Penitenciarul nr.12-Bender, a depus în instanța de judecată plângere referitoare la condițiile de detenție care a afectat grav drepturile sale pe parcursul detenției în condiții contrare prevederilor art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, împotriva Penitenciarului nr. 12 - Bender, la data de 27.09.2023.

În consecință, Colegiul penal reține, că plângerea condamnatului ȚURCAN Ion referitor la condițiile de detenție a fost depusă în termen 6 luni de la data când nu mai este deținut în astfel de condiții contrare art.3 CEDO, iar în asemenea împrejurări, cu trimitere la faptul că art.473/2 -473/4 Cod de procedură penală, au fost introduse prin Legea nr.272 din 29.11.2018, în vigoare din 01.01.2019, se constată că, prevederile art.473/2 alin.(5) Cod de procedură penală, au fost respectate pe deplin, astfel, se apreciază depunerea plângerii, ca fiind în termenul prevăzut de lege.

12. *În continuare Colegiul apreciază ca fiind întemeiate motivele recursului declarat de condamnatul ȚURCAN Ion, referitoare la netemeinicia respingerii plângerii în partea ce vizează condițiile de detenție în Penitenciarul nr. 12 - Bender.*

Cu referire la solicitarea condamnatului privind constatarea aflării sale în detenție în condiții contrare prevederilor art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăților fundamentale doar pentru perioada deținerii sale în Penitenciarul nr. 12 - Bender**,** Colegiul penal statuează că, din materialele cauzei rezultă, că cauza a fost examinată superficial, fără a cerceta minuțios sub toate aspectele circumstanțele cazului în raport cu motivele invocate de condamnat.

În conformitate cu art.473/2 alin.(1), (2) Cod de procedură penală, *(1) Plângerea împotriva administrației instituției penitenciare referitoare la condițiile de detenție care, conform jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, afectează drepturile*

condamnatului sau ale prevenitului, garantate de art.3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăților fundamentale, poate fi înaintată de către condamnat sau prevenit, personal sau prin intermediul unui avocat, la instanță de judecată în a cărei rază teritorială se află instituția penitenciară în care se deține condamnatul sau prevenitul ori, după caz, din care a fost eliberat. (2) Plângerea referitoare la condițiile de detenție menționate la alin.(1) trebuie să conțină datele privind perioada şi locul detenției, precum şi descrierea detaliată a condițiilor materiale care afectează grav drepturile condamnatului sau ale prevenitului, cu solicitarea de a obliga administrația instituției penitenciare să înlăture condițiile materiale contestate. La plângere pot fi anexate explicațiile altor condamnați sau preveniți, copiile plângerilor anterioare, adresate administrației instituției penitenciare sau autorităților de supraveghere, şi răspunsurile lor, alte probe relevante. Concomitent cu depunerea plângerii, se expediază o copie a acesteia, cu anexarea materialelor respective, către organul care pune în executare sentința sau încheierea.

Potrivit art.473/3 alin.(1)-(3) Cod de procedură penală, *(1) Plângerea referitoare la condițiile de detenție care afectează grav drepturile condamnatului sau ale prevenitului se examinează de către judecătorul de instrucție, cu participarea condamnatului sau a prevenitului şi, după caz, a avocatului acestuia şi a reprezentantului administrației instituției penitenciare. (2) Sarcina probațiunii lipsei de încălcare a condițiilor de detenție invocate de condamnat sau prevenit şi a lipsei suportării unui prejudiciu moral îi revine reprezentantului administrației instituției penitenciare. (3) Pentru examinarea plângerii, reprezentantul administrației instituției penitenciare prezintă instanței de judecată în scris, în termen de 10 zile, un raport în care răspunde la toate pretențiile invocate de condamnat sau prevenit în plângere, cu menționarea măsurilor întreprinse pentru înlăturarea condițiilor de detenție contestate, dacă asemenea măsuri au fost întreprinse. Copia raportului şi a materialelor anexate la acesta se înmânează condamnatului sau, după caz, prevenitului care a depus plângerea de către reprezentantul administrației instituției penitenciare.*

Conform art.473/4 alin. (1)-(3) Cod de procedură penală, (*1) La evaluarea condițiilor de detenție, instanță de judecată dă apreciere atât probelor prezentate de părți, cât şi rapoartelor instituțiilor naționale şi internaționale în domeniu. (2) La evaluarea condițiilor de detenție, instanță de judecată ține cont de efectele cumulative ale condițiilor generale raportate la caracteristicile individuale respective ale condamnatului sau ale prevenitului, precum şi de perioada în care condamnatul sau prevenitul a fost deținut în condițiile contestate. (3) În urma constatării faptului că condamnatul sau prevenitul a fost deținut în condiții contrare prevederilor art.3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăților fundamentale, instanță de judecată obligă administrația instituției penitenciare să înlăture condițiile precare de detenție, stabilindu-i un termen concret, care nu va depăși 15 zile, după expirarea căruia instituția penitenciară informează instanță de judecată despre executarea încheierii.*

În conformitate cu art.473/2 alin.(4) Cod de procedură penală, *în cazul constatării circumstanțelor prevăzute la art.473/2 alin.(3), instanța de judecată dispune reducerea pedepsei condamnatului, calculându-se de la 1 la 2 zile de reduceri pentru 10 zile de detenție în condiții precare calculate cumulativ. Instanța de judecată poate rotunji în*

favoarea condamnatului termenul de pedeapsă constatat ca fiind executat în condiții contrare prevederilor art.3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăților fundamentale, pentru a deduce integral acest termen din termenul rămas neexecutat.

Iar alin.(5) al același norme indică că *în cazul constatării circumstanțelor prevăzute la art.473/2 alin.(3), instanța de judecată dispune reducerea pedepsei în condițiile alin.(4) din prezentul articol, iar în privința perioadei rămase, dispune, cu titlu de despăgubire, încasarea în favoarea condamnatului, din contul bugetului de stat, a sumei băneşti în mărime de până la 2 unități convenționale pentru fiecare zi de detenție în condiții precare, precum şi a costurilor şi cheltuielilor aferente* (art.473/4 Cod de procedură penală modificat prin Legea nr.245 din 31.07.2023, în vigoare 22.08.2023)

Potrivit art.385 alin.(5) Cod de procedură penală, *în cazul constatării încălcării drepturilor privind condițiile de detenție, garantate de art.3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăților fundamentale, conform jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, reducerea pedepsei se calculează în felul următor: de la una la două zile de reduceri pentru 10 zile de detenție în condiții precare calculate cumulativ*. Prevederile art.473/2 alin.(2)–(2/5) şi (5), art.473/3 alin.(3) şi art.473/4 alin.(1)–(5/1) se aplică în mod corespunzător la examinarea plângerii prevenitului sau a apărătorului acestuia împotriva condițiilor de detenție (art.385 Cod de procedură penală, modificat prin Legea nr.245 din 31.07.2023, în vigoare 22.08.2023).

Deoarece mecanismul de calcul al reducerilor respective stabilite în art.385 alin.(5) și 473/4 Cod de procedură penală, a fost modificat, fiind în esență identic, fără a se face deosebire în dependență de statutul persoanei deținute, este inutilă stabilirea exactă a perioadei în care deținutul s-a aflat în detenție în calitate de prevenit și a celei în care acesta s-a deținut în calitate de condamnat.

În temeiul prevederilor art.473/2 alin.(3) Cod de procedură penală, *condamnații care au fost deținuți cel puțin 10 zile în condiții contrare prevederilor art.3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăților fundamentale, drepturi care reies din obligația statului de a asigura condițiile de detenție, pot solicita, cu titlu de despăgubiri, reducerea pedepsei.*

13. Colegiul penal reține că raționamentul instanței de fond, potrivit căruia „nu s-au adeverit alegațiile condamnatului” și, prin urmare, condițiile de detenție în Penitenciarul nr. 12–Bender ar fi respectat exigențele art.3 din Convenție, este prematur, formal și insuficient fundamentat din punct de vedere juridic, fiind contrar atât jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, cât și obligațiilor pozitive ale statului în materie de protecție a persoanelor private de libertate.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat constant că art.3 din Convenție consacră una dintre valorile fundamentale ale unei societăți democratice, interzicând în mod absolut tortura, precum și tratamentele sau pedepsele inumane ori degradante, indiferent de circumstanțe sau de comportamentul persoanei vizate (a se vedea, inter alia, Mozer c. Republicii Moldova și Rusiei, §117; Rotaru c. Moldovei, §30; Ciorap c. Moldovei, §62). În contextul detenției, Curtea a subliniat că statul are obligația pozitivă de a asigura condiții compatibile cu respectarea demnității umane, iar modul de executare a pedepsei nu trebuie

să supună persoana privată de libertate unor suferințe sau privațiuni de o intensitate ce depășește nivelul inevitabil inerent detenției.

Colegiul penal subliniază că, în materia plângerilor ce vizează condițiile de detenție, sarcina probei nu revine în mod exclusiv condamnatului, întrucât informațiile relevante privind spațiul de detenție, regimul carceral, numărul de persoane cazate, condițiile sanitare, iluminarea, ventilarea și accesul la asistență medicală se află, în mod obiectiv, sub controlul exclusiv al autorităților penitenciare. În asemenea cauze, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reținut că, atunci când un reclamant prezintă o descriere coerentă și credibilă a condițiilor de detenție, *revine statului obligația de a furniza explicații și dovezi convingătoare pentru a răsturna aceste afirmații*.

Or, în speță, instanța de fond s-a limitat la a constata, în mod abstract, inexistența unor rapoarte naționale sau internaționale care să confirme condițiile precare din Penitenciarul nr. 12–Bender, fără a proceda la o analiză efectivă a circumstanțelor concrete ale detenției condamnatului ȚURCAN Ion și fără a evalua dacă autoritățile penitenciare au furnizat date actualizate, specifice perioadei 04.08.2022 – prezent.

Argumentul instanței de fond potrivit căruia nu ar exista rapoarte relevante privind Penitenciarul nr. 12–Bender este neîntemeiat, întrucât rapoartele Comitetului European pentru Prevenirea Torturii (CPT), precum și jurisprudența constantă a Curții Europene a Drepturilor Omului în cauzele contra Republicii Moldova, relevă probleme structurale persistente în sistemul penitenciar național, în special sub aspectul supraaglomerării, condițiilor sanitare deficitare, iluminării naturale insuficiente și ventilării inadecvate. Curtea a constatat în mod repetat că aceste deficiențe sunt generalizate, cu excepția unor instituții penitenciare punctuale, Penitenciarul nr. 12–Bender nefiind menționat printre excepțiile pozitive.

Prin urmare, în lipsa unor dovezi concrete și individualizate care să demonstreze că, în perioada relevantă, condamnatul a fost deținut în condiții conforme standardelor minime, instanța de fond nu putea concluziona, în mod rezonabil, asupra inexistenței unui tratament inuman sau degradant.

Colegiul penal reține că, în conformitate cu jurisprudența CEDO, evaluarea respectării art. 3 din Convenție trebuie să se realizeze printr-o analiză cumulativă a tuturor elementelor relevante, inclusiv spațiul personal disponibil, igiena, condițiile sanitare, iluminarea, ventilarea, accesul la aer liber și durata detenției în asemenea condiții. În speță, condamnatul ȚURCAN Ion a invocat deținerea, pe o perioadă îndelungată de 1268 de zile, în celule supraaglomerate, cu un spațiu personal inferior standardului de 4 m² per persoană, în condiții igienico-sanitare precare.

Durata semnificativă a detenției în asemenea condiții constituie un factor determinant în aprecierea gravității încălcării, întrucât suferința cauzată de deficiențele materiale ale detenției se amplifică odată cu trecerea timpului. Astfel, chiar dacă unele deficiențe ar putea fi tolerate pe termen scurt, menținerea lor pe o perioadă de peste trei ani depășește nivelul inevitabil de suferință inerent detenției și intră în sfera tratamentelor inumane și degradante interzise de art.3 din Convenție.

În acest context, Colegiul penal constată că soluția instanței de fond de respingere a plângerii este nu doar insuficient motivată, ci și contrară finalității mecanismului prevăzut

de art.473/2–473/4 Cod de procedură penală. Legiuitorul național a instituit acest remediu intern nu doar pentru constatarea încălcării drepturilor condamnatului, ci și pentru acordarea unei despăgubiri efective, constând în reducerea pedepsei, proporțional cu durata și intensitatea suferințelor cauzate de condițiile necorespunzătoare de detenție.

Având în vedere totalitatea circumstanțelor cauzei, efectele cumulative ale condițiilor generale de detenție raportate la situația individuală a condamnatului ȚURCAN Ion, precum și durata îndelungată a aflării acestuia în condiții contrare art.3 din Convenție, Colegiul penal concluzionează că petentul urmează să beneficieze de o reducere a pedepsei, în temeiul art.473/4 Cod de procedură penală, urmând ca analiza concretă a cuantumului reducerii să fie realizată în raport cu principiile proporționalității și echității.

Colegiul penal reține că datele factuale referitoare la condițiile de detenție din Penitenciarul nr. 12–Bender sunt confirmate nu doar prin alegațiile constante ale condamnatului ȚURCAN Ion, ci și prin rapoarte oficiale ale mecanismelor naționale și internaționale de prevenire a torturii, care descriu deficiențe structurale persistente în această instituție penitenciară.

Astfel, potrivit Raportului Consiliului pentru Prevenirea Torturii (CpPT) din 13 noiembrie 2021, Penitenciarul nr. 12–Bender se confruntă cu probleme grave de infrastructură, deținuții fiind plasați în celule de dimensiuni mari, cu un număr de până la 20–25 de persoane, ceea ce ridică serioase probleme de supraaglomerare. De asemenea, CpPT a constatat că penitenciarul nu este conectat la rețeaua electrică națională, fiind dependent de generatoare diesel care nu pot asigura un consum minim constant, accesul la energie electrică fiind limitat la aproximativ trei ore pe zi. În plus, celulele sunt insuficient încălzite în sezonul rece, fiind dotate cu sobe improvizate, aspect ce afectează în mod direct sănătatea și demnitatea persoanelor private de libertate.

Aceste constatări sunt pe deplin relevante pentru cauza pendinte, întrucât ele descriu deficiențe structurale ale instituției penitenciare, susceptibile de a persista în timp, iar administrația penitenciarului nu a prezentat probe care să demonstreze remedierea lor efectivă în perioada ulterioară, respectiv în intervalul 04.08.2022 – 22.01.2026, când condamnatul ȚURCAN Ion s-a aflat în detenție.

14. În ceea ce privește supraaglomerarea, Colegiul penal reamintește că, potrivit pct. 464 din Statutul executării pedepsei de către condamnați, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 583 din 26 mai 2006, fiecare deținut trebuie să beneficieze de un spațiu de cazare de cel puțin 4 m², care să fie iluminat, ventilat și încălzit conform normativelor. Acest standard constituie un prag minim obligatoriu, a cărui nerespectare atrage, prin ea însăși, incidența art. 3 din Convenție, în special atunci când este combinată cu alte deficiențe materiale.

Contrar acestor exigențe, din datele furnizate chiar de administrația Penitenciarului nr. 12–Bender rezultă că ȚURCAN Ion a fost cazat, pe parcursul unei perioade îndelungate, în celule în care spațiul personal disponibil era inferior limitei de 4 m². Această recunoaștere implicită a supraaglomerării este de natură să confirme veridicitatea alegațiilor petentului și să răstoarne prezumția de conformitate cu standardele legale.

Colegiul penal subliniază că, în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, evaluarea existenței unui tratament inuman sau degradant nu se realizează izolat, ci printr-o analiză cumulativă a tuturor condițiilor de detenție, raportate la durata acestora.

Supraaglomerarea, lipsa iluminării adecvate, ventilarea insuficientă, accesul limitat la energie electrică și încălzirea improprie, privite împreună și menținute pe o perioadă de peste trei ani (1268 de zile), sunt apte să genereze un nivel de suferință care depășește inevitabilul inerent detenției. În aceste condiții, dificultățile suportate de condamnat nu pot fi calificate drept simple neajunsuri administrative, ci ating pragul minim de severitate cerut pentru constatarea unei încălcări a art. 3 din Convenție.

Acest raționament este întărit și de constatările Comitetului European pentru Prevenirea Torturii (CPT), care, în Raportul din 13 decembrie 2018, a subliniat persistența condițiilor materiale și igienice deplorabile, a supraaglomerării și a ventilării insuficiente în mai multe penitenciare din Republica Moldova. Totodată, în Raportul anual al Consiliului pentru Prevenirea Torturii pentru anul 2017, s-a constatat că majoritatea izolatoarelor disciplinare vizitate se aflau într-o stare ce putea fi calificată drept inumană și degradantă.

Deși instanța de recurs nu exclude posibilitatea unor îmbunătățiri ulterioare, lipsa oricăror probe concrete prezentate de administrația penitenciarului privind remedierea acestor deficiențe conduce la concluzia că prezumția de încălcare a condițiilor de detenție nu a fost răsturnată.

În conformitate cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, în situațiile în care statul este unicul deținător al informațiilor relevante privind condițiile de detenție, principiul potrivit căruia sarcina probei revine celui care afirmă nu se aplică în mod rigid. Atunci când alegațiile reclamantului sunt plauzibile și nu sunt combătute prin probe convingătoare de către stat, instanța poate concluziona asupra încălcării art. 3 din Convenție (a se vedea A. și alții c. Regatului Unit, §132; Idalov c. Rusiei, §98).

Aceeași abordare este consacrată și în legislația națională, prin art.473/3 alin.(2) Cod de procedură penală, care prevede expres că *sarcina probării lipsei încălcării condițiilor de detenție și a lipsei prejudiciului moral revine administrației instituției penitenciare*. În speță, această obligație nu a fost îndeplinită, iar instanța de fond a omis să sancționeze această pasivitate probatorie.

Prin urmare, Colegiul penal constată că ȚURCAN Ion a fost deținut în Penitenciarul nr. 12–Bender, în perioada 04.08.2022 – 22.01.2026, timp de 1268 de zile, în condiții contrare art.3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale. Nerespectarea standardelor minime de spațiu, combinată cu deficiențe structurale grave și cu lipsa probelor contrare din partea administrației penitenciare, conduce la concluzia că încheierea instanței de fond este insuficient motivată și neîntemeiată, fiind necesară constatarea încălcării drepturilor condamnatului și aplicarea remediului prevăzut de art.473/4 Cod de procedură penală.

În conformitate cu art.473/2 alin.(3) Cod de procedură penală, condamnații care au fost deținuți cel puțin 10 zile în condiții contrare prevederilor art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale beneficiază de un remediu intern efectiv, constând în reducerea pedepsei aplicate. Acest mecanism reflectă obligația pozitivă a statului de a asigura respectarea demnității umane în executarea pedepselor privative de libertate și de a repara consecințele încălcărilor constatate.

Colegiul penal subliniază că aprecierea existenței unei încălcări a art 3 din Convenție nu poate fi realizată prin raportare izolată la un singur criteriu, precum suprafața de detenție,

ci impune o evaluare globală și cumulativă a condițiilor concrete de detenție, incluzând, fără a se limita la acestea: spațiul personal disponibil, gradul de supraaglomerare, condițiile sanitare și de igienă, accesul la apă potabilă și la duș, sistemul de canalizare și aerisire, iluminarea naturală și artificială, încălzirea, calitatea hranei, accesul efectiv la servicii medicale și durata menținerii persoanei în asemenea condiții.

15. Din materialele cauzei și din rapoartele naționale și internaționale relevante rezultă că, în Penitenciarul nr. 12 – Bender, persistă deficiențe structurale serioase sub aspectul condițiilor materiale de detenție. Astfel, din raportul administrației penitenciare nr. 2/1144 din 11.10.2023 reiese că condamnatul ȚURCAN Ion a fost deținut, pe o perioadă îndelungată, în celule în care spațiul personal disponibil a fost sub limita minimă de 4 m² per deținut, stabilită de punctul 464 din Statutul executării pedepsei, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 583/2006. Această constatare, recunoscută implicit chiar de administrația penitenciarului, este suficientă, în sine, pentru a crea o prezumție serioasă de încălcare a art.3 CEDO, în sensul jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului.

Totodată, informațiile furnizate de administrația penitenciarului au un caracter general și declarativ, nefiind susținute de probe concrete și verificabile care să demonstreze că, în perioada 04.08.2022 – 22.01.2026, condamnatului i-au fost asigurate condiții de detenție conforme standardelor legale și convenționale sub aspectul iluminării, ventilării, încălzirii, igienei și accesului efectiv la apă și servicii medicale. În lipsa unor asemenea probe, simplele afirmații privind „asigurarea minimului necesar pentru trai” nu sunt apte să răstoarne prezumția de încălcare invocată de petent.

Colegiul penal reține că aceste constatări sunt pe deplin coroborate cu rapoartele Comitetului European pentru Prevenirea Torturii (CPT) și ale Consiliului pentru Prevenirea Torturii, care au evidențiat în mod constant, inclusiv în rapoartele din anii 2017 și 2018, existența unor condiții materiale deplorabile în majoritatea instituțiilor penitenciare din Republica Moldova, inclusiv sub aspectul supraaglomerării, ventilației insuficiente, iluminării naturale limitate și stării precare a spațiilor sanitare. Deși instanța nu exclude posibilitatea unor îmbunătățiri punctuale ulterioare, lipsa oricăror dovezi prezentate de administrația penitenciarului care să ateste ameliorarea efectivă a condițiilor în perioada relevantă conduce la concluzia că alegațiile condamnatului sunt justificate.

În acest context, Colegiul reiterează principiile consacrate în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, potrivit cărora, în caz de dispută privind condițiile de detenție, sarcina probei nu revine în mod exclusiv reclamantului, mai ales atunci când statul este singurul deținător al informațiilor necesare pentru a confirma sau infirma alegațiile formulate. Dacă statul nu prezintă date suficiente și convingătoare, Curtea – și, prin analogie, instanța națională – poate concluziona asupra existenței unei încălcări a art.3 din Convenție (A. și alții c. Regatului Unit; Idalov c. Rusiei). Această regulă este consacrată expres și în dreptul intern prin art.473/3 alin.(2) Cod de procedură penală, care plasează sarcina dovedirii lipsei încălcării condițiilor de detenție în sarcina administrației instituției penitenciare.

Raportând aceste principii la circumstanțele speței, Colegiul penal constată că ȚURCAN Ion a fost deținut în Penitenciarul nr. 12 – Bender, în perioada 04.08.2022 – 22.01.2026, pe durata a 1268 de zile, în condiții care, analizate cumulativ, au depășit nivelul

inevitabil de suferință inerent detenției și au atins pragul minim de severitate interzis de art. 3 din Convenție. Această concluzie se întemeiază pe coexistența unor constatări clare, concordante și suficient de întemeiate, derivate atât din rapoartele autorităților specializate, cât și din lipsa probelor contrare prezentate de administrația penitenciarului, satisfăcând standardul probațiunii „dincolo de orice dubiu rezonabil”, astfel cum este definit în jurisprudența CEDO.

În consecință, în temeiul art.473/4 alin.(1) Cod de procedură penală, ținând cont de durata încălcării, de gravitatea și intensitatea suferințelor suportate, precum și de principiile proporționalității și echității, Colegiul penal apreciază justificată aplicarea unei reduceri a pedepsei în cuantum de o zi pentru fiecare 10 zile de detenție în condiții necorespunzătoare. Astfel, pentru perioada de 1268 de zile, condamnatul urmează să beneficieze de o reducere totală de 127 de zile de închisoare, rotunjită în favoarea acestuia, pentru perioada de aflare în condiții precare (conform formulei 1268 zile x 1/10 = 126,8 zile și rotunjit în favoarea condamnatului la 127 zile).

Colegiul penal apreciază că remediul aplicat în prezenta cauză constituie unul adecvat, efectiv și suficient, fiind rezultatul unei evaluări juste și echitabile a circumstanțelor de fapt relevante, realizată în concordanță cu exigențele art.3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, precum și cu mecanismul compensator instituit de art.473/4 Cod de procedură penală. Reducerea pedepsei dispusă reflectă existența unei legături rezonabile de cauzalitate între prejudiciul moral suportat de condamnat ca urmare a condițiilor necorespunzătoare de detenție și măsura reparatorie aplicată, asigurând un efect compensator real și proporțional cu gravitatea, intensitatea și durata încălcărilor constatate.

Instanța de recurs reține că dificultățile cu care s-a confruntat condamnatul pe parcursul detenției sale nu s-au limitat la privațiunile inerente executării unei pedepse privative de libertate, ci au depășit nivelul inevitabil de suferință acceptabil într-o societate democratică, atingând pragul minim de severitate necesar pentru a fi calificate drept tratamente inumane și degradante în sensul art.3 din Convenție. În aceste condiții, constatarea încălcărilor admise în Penitenciarul nr. 12 – Bender se impune ca fiind justificată și temeinică.

În consecință, Colegiul penal constată că ȚURCAN Ion s-a aflat în detenție în Penitenciarul nr. 12 – Bender în perioada 04.08.2022 – 22.01.2026 (data examinării cauzei în instanța de recurs), pe durata a 1268 (o mie două sute șaizeci și opt) de zile, în condiții contrare prevederilor art.3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, urmând să beneficieze, în temeiul art.473/4 Cod de procedură penală, de o reducere a pedepsei în cuantum de o zi pentru fiecare 10 zile de detenție, aplicată cu respectarea principiilor proporționalității și echității.

Pentru motivele expuse mai sus, în conformitate cu art.449 alin.(1) pct.2), lit.b) Cod de procedură penală, Colegiul Penal va admite recursul declarat de condamnatul ȚURCAN Ion, împotriva Încheierii Judecătoriei Căușeni (Bender (Varnița)) nr. 21ji-118/2025 din 19 iunie 2025, casează integral această Încheiere, rejudecă cauza și pronunță o nouă hotărâre, potrivit modului stabilit pentru prima instanță.

16. Conducându-se de prevederile art.art.447, 448, art.449 alin.(1) pct.2) lit.b), art.469-471, Cod de procedură penală, Colegiul penal al Curții de Apel Centru, -

D E C I D E :

Se admite recursul declarat de condamnatul ȚURCAN Ion.

Se casează integral Încheierea Judecătoriei Căușeni (Bender (Varnița)) nr. 21ji-118/2025 din 19 iunie 2025, se rejudecă cauza și se pronunță o nouă Hotărâre potrivit modului stabilit pentru prima instanță, după cum urmează:

Se admite plângerea depusă de către condamnatul ȚURCAN Ion împotriva administrației instituției penitenciare referitoare la condițiile de detenție din Penitenciarul nr. 12-Bender, pentru perioada 04.08.2022- prezent care, conform jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, afectează drepturile condamnatului garantate de art.3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăților fundamentale.

Se constată faptul că, condamnatul ȚURCAN Ion având statut de condamnat, a fost deținut în Penitenciarul nr. 12-Bender, în perioada 04.08.2022- 22.01.2026 (data pronunțării prezentei Decizii), pe o perioadă totală de 1268 (o mie două sute șaizeci și opt) de zile în condiții contrare prevederilor art.3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale.

Se reduce pedeapsa condamnatului ȚURCAN Ion, a.n. 28.07.1985 pentru perioada aflării în Penitenciarul nr. 12-Bender în calitate de condamnat (în total 1268 zile) în condițiile art.473/4 alin.(4) Cod de procedură penală cu 127 (o sută douăzeci și șapte) zile, cu calcularea a 1 zi de reducere pentru 10 zile de detenție și rotunjit termenul în favoarea condamnatului.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței,
Judecătorul **Eugeniu BEȘELEA**

Judecătorii **Marcel POPESCU**

Vitalie BUDECI